

CSALÁDI JOG ÉS AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV KONCEPCIÓJA

I

Az új Ptk. megalkotása során többször elhangzott, leírták, hogy ilyen horderejű munkához a megfelelő előkészítés miatt hosszabb időre van szükség, sőt több évre. Csak érdekesség gyanánt említeném meg azt a történelmi tényt, miszerint a magyar polgári törvénykönyv megalkotásának szükségességét az 1848: XV. törvénycikk rendelte el. Több tervezet készült kiváló jogtudósok, bizottságok részvételével. A történelem viharai közepette és az alapos kidolgozás igénye, nemkülönben elvi viták miatt csak az 1928. évre készült el egy olyan Magánjogi Törvényjavaslat az ún. Mtj., amiből ugyan törvény még mindig nem lett, de a bírói gyakorlat jelentős részben elfogadta, és kvázi szokásjogként alkalmazta. Végül is, több mint 100 év után született meg törvény formájában a Polgári Törvénykönyv az 1959. évi IV. tv. Akkor, amikor a társadalmi viszonyok már olyan változásokon mentek keresztül, melyre a '48-as honatyák egyáltalán nem gondolhattak. Szemük előtt még „az ősiség teljes és tökéletes eltörlése” alapján álló Ptk. lebegett. A részleteket a szakemberekre bízta. Természetesen 100 év „törvénykezési” állapotát nem lehet ennyivel elintézni. Utalni kell a 19. sz. közepén beállott, szabadságharc elbukása utáni helyzetre, majd a kiegyezés után megindult jogalkotási munka eredményeire. Különösen fontos volt az áruforgalom szempontjából az 1875: XXXVII. Kereskedelmi Törvény, valamint az 1876: XVI. tv., a végrendeletek alakításairól. Saját témám szempontjából fontos volt és hosszú évtizedekre meghatározó jelentőségű, személyi és családi viszonyok tekintetében egyaránt, az 1877: XX. tv. az ún. gyámtörvény. Végül és nem utolsósorban meg

kell említeni az egységes, állami házassági köteléki jogot szabályozó 1894: XXXI. törvényt.

Az 1950-es években elindult jogalkotási folyamat sem került el egy olyan társadalmi megrázkódtatást, aminek eredménye ebből a szempontból is döntő jelentőségű. Ugyanis lényegesen enyhült már 1957-ben a szinte „hadigazdálkodás” jellegű tervutasításos gazdaságirányítás. Elég itt csupán a mezőgazdaságot gyötrő beszolgáltatások eltörlésére és helyette a szerződéses rendszer bevezetésére utalni. Csekély mértékben, de megvolt az ipari termékek forgalmának valaminő áruformája, ami legalább a részletkérdésekben, egyre határozottabb formát öltött. Mindez azt is jelentette, hogy 1959-re – az ország szakmai közönsége által is megvitatottan – olyan törvénykönyv készült, amely magába foglalhatta száz év jogtudományának azokat az eredményeit, legalapvetőbb elveit, amelyek a tulajdon és az áruviszony vonatkozásában kialakultak. Igaz a politika ebben az időben a tulajdonszerzés lehetőségét nagymértékben korlátozta, ezzel együtt korlátozta vagy megszüntette a gazdaság működésének egyes formáit a hozzákapcsolódó ügyletekkel együtt; de a megengedett körben érvényesülhettek a jogrendszer olyan törvényszerűségei, amelyek nem politikafüggők. Ennek a viszonylag leegyszerűsített szabályozásnak a feloldása tovább folytatódott – és most már fokozottabb ütemben – az ún. 1968-as gazdasági reform során. Ezt a folyamatot „Az új gazdasági mechanizmus jogszabályainak gyűjteménye” c., több kötetre rugó kiadványokból lehet nyomon követni. A gazdasággal összefüggő jogalkotás egyre inkább figyelembe vette a piac törvényszerűségeit, azonban mindezt a társadalmi tulajdon döntő fölénye mellett tette.

Az utóbbi évtized társadalmi gazdasági változásai során megjelent igényeket már a korábbi törvény minden kiváló rendszerező és absztrakciós készsége ellenére, valamint a piacgazdasághoz egyre közelítő módosításai mellett sem képes megfelelően kielégíteni. Számos olyan megoldás, formáció jött létre – szinte robbanás-szerűen – amiket gyakran a hirtelen alkotott jogszabályokkal, módosításokkal sem lehetett maradéktalanul keretek között tartani, hézagmentesen szabályozni. Mindenképpen megérett a helyzet egy új Ptk. megalkotására.

A kormány létrehozta a Kodifikációs Főbizottságot, majd albi-

zottságok és munkacsoportok alakultak. Így jött létre a Családjogi Albizottság, melynek magam is tagja voltam. Ennek munkája zömében a 2000. évre, 2001. elejére esett. Összetétele: gyakorló bírák, minisztériumi szakemberek (IM., SZCSM.), egyetemi oktatók, mintegy 10 személy.

Dr. Weiss Emília professzor asszony volt ennek a bizottságnak valamint az Öröklési jogi Bizottságnak az elnöke. Tanulmányok készültek a Csjt. különböző részeiről. Ezeket megvitatta az Albizottság. Majd miután az egész Ptk.-val kapcsolatos összes rész-munkát értékelte és megvitatta a Főbizottság, közlemény formájában került nyilvánosságra „Az új Polgári Törvénykönyv Konceptiója” címen a teljes anyag, a 2002. évi január 15. Magyar Közlönyben. Észrevételek és alapos átdolgozás után, az 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozat hagyta jóvá az új Polgári Törvénykönyv Konceptióját és 1. sz. melléklete tartalmazza magát a Konceptió szövegét. Az MK. 2003. évi 8. sz. különszámában is megjelent a Konceptió, mely a fő irányvonalakat tartalmazza, és az ún. Tematika, amely a 2002. januárjában megjelent közlemény átdolgozott változata. Ezek együtt képezik a törvénytözegezés alapját.

A Kodifikációs Főbizottság létrehozásáról, munkájáról másik előadás szól, ezért azt nem részletezném.

Első és nem könnyen eldöntendő kérdés az volt, hogy hol kell, lehet az új Polgári Törvénykönyv tartalmi határait megvonni. A magam részéről mindezt csupán a családi jog szempontjából vizsgálom.

Idekívánkozik egy zárójeles megjegyzés arról, hogy én miért beszélek következetesen családi jogról, holott a szakmának igen jelentős része, főként a gyakorló jogászok családjogról beszélnek, sőt a Polgári Törvénykönyv ide vonatkozó kötetének címe a – jelenlegi hivatalos álláspont szerint is – Családjog lesz. A Ptk. említett könyve csupán a családról szól, illetve az ahhoz hasonló, vagy azt pótló jogviszonyokról. Nem tartalmaz különböző olyan szabályokat, amelyek valamely családhoz tartozás okán érintik az embert. Ilyenek a családtámogatási szabályok, társadalombiztosítási juttatások és más hasonlóak, amelyek családtagként illetnek valakit. A nem szakmabeliek részére tartott előadásaim során ezek a problémák

tömegével jelentkeztek, ezért tartom helyesebbnek, egyértelműbbnek az általam használt kifejezést.

Visszatérve a tartalmi határok problémájához, a polgári joggal foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek többsége úgy véli, hogy a Polgári Törvénykönyvnek elsősorban az árutermelő tulajdonra és az üzleti jellegű áruforgalomra kell tekintettel lenni. Az 1959. évi IV. tv. eredetileg az állampolgárok egymás közötti egyszerűbb jogviszonyait vette alapesetnek, ezt szabályozta elsősorban. Ezek jellegzetességei határozták meg az egész szabályozást. A bevezetőben arra kívántam utalni, hogy már azok között a körülmények között is egyre nagyobb jelentőségre tettek szert az árúviszonyok. Ezek törvényszerűségei „íródtak” át a jog nyelvére és egyre szigorúbbak voltak a követelmények, pl. a szerződéses kikötések teljesítése során. A gyakorlati megvalósítás természetesen hullámmó volt, mint mindig.

A jelenlegi tervek szerint, a profi árutermelők és forgalmazók – szolgáltatók közötti jogviszonyok volnának, illetve lesznek tehát a meghatározó jelentőségűek. Második csoportban találjuk az üzleti élet képviselői és a fogyasztó személyek jogviszonyait rendező normákat. Végül, kivételes szabályként, a két – mondjuk így – állampolgár között létrejövő jogviszonyok szabályozását. Tehát, a teljes szabályozás megfordul a piac profi résztvevői oldalára. Ebbe a szabályrendszerbe, az itt követett, meghatározó elvek közé ékelődik be a családi jog a maga egészen más természetű szabályrendszerével.

A korábban említett „Koncepció” egyszerűen megállapítja a V. fejezete 3. pontjában, hogy a „A családjog anyaga beépül az új Polgári Törvénykönyvbe. Az integrálás során gondoskodni kell a családjogi viszonyok sajátosságainak megfelelő kifejezésre juttatásáról, szükség esetén sajátos, csak-e viszonyokra vonatkozó alapelvek felállításáról.”

Ugyanannyira természetesnek veszi a Koncepció a családi jog hovatartozását, hogy még annyi indokát sem adja, mint az egyedi munkaszerződés integrálásának, vagy a társasági jog külön törvényben való szabályozásának.

Az új Ptk. kódex jellegű lesz, és magába foglalja majd a családi jogot is.

Kétségtelen, hogy a szabályozás módszere a családi jog normáit tekintve is, ugyanolyan, mint a polgári jog anyagáé, vagyis a mel-
lérendeltség és a felek egyenjogúsága a meghatározó. Könyvtárnyi
anyaga van annak a témának, hogy vajon milyen alapon, milyen
szempontok szerint kell egymástól elhatárolni az egyes jog-
területeket. Ezek némi ismeretében vannak aggályaink több
vonatkozásban.

Azt aligha lehet vitatni, hogy a családtagok közötti jogviszonyok
a magánélet területére tartozó társadalmi jelenségeket szabályoznak
de a jogviszonyok létrejötte, módosulása, megszűnése vagy azok tar-
talma alig-alig függ a felek akaratától. Talán csak egy igazi példa
említhető, ahol mindkét fél akarata valóban számít, ez pedig a
házasság létrejötte. A házassághoz fűződő joghatások tartalma azon-
ban már nem befolyásolható a felek által. A házasság megszüntetése
is hatósági úton történik. E tekintetben létrejött közös mege-
gyezésük sem bontó ok, csupán súlyozott bizonyítéka a házasság
helyrehozhatatlan megromlásának. A szülő – gyermek kapcsolat
vagy a rokonsági kapcsolat leszármazáson alapul és szintén a
törvény adja meg ezek tartalmát. Gondoljunk a gyámságra vagy az
örökbefogadásra. Itt döntő mértékben csupán az egyik fél akaratáról
beszélhetünk általában, de itt is csak a jogviszony keletkezésénél, és
az is szigorú hatósági kontroll alatt van. Más esetben egy házasság
keletkezett olyan egyéb családi kapcsolatot, amelyről esetleg
sejtelve sincs az új házasság ebbe a körbe eső rokonának, de lesz
jogilag szabályozott hatása.

A családi jogi jogviszonyokban döntő jelentősége van számos
jogon kívüli tényezőnek így az erkölcsi normáknak, konvencióknak,
érzelmi kötődéseknek.

Az egyetlen valóban polgári jogi jellegzetességeket mutató jogvi-
szony e tekintetben, a házastársak vagyoni jogi szerződése.

Azonban már a lakáshasználattal kapcsolatos szerződésüket a
bíró teljesen félreteheti, ha a gyermekek érdeke úgy kívánja.

A Csjt. eddigi részei bár a házasságról, családról és a gyámságról
szólnak, de e jogterülettel foglalkozók az egész gyermekvédelmi
megoldásra úgy tekintettek, mint család pótló intézményre. Félő,
hogy a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályi anyag végképp
leválik a családi jogról. Tananyagként aligha fér majd bele az új

struktúrába és amit nem oktatunk, az természetesen kiesik a leendő ifjú szakember látóköreből.

Nagy problémának érzem, hogy most nem a Csjt. lesz a családi vagy családi jellegű jogviszonyok alaptörvénye, hanem egy egészen másfajta figyelmet igénylő kódex. Csak reménykedni lehet abban, hogy mivel viszonylag önálló könyv formájában jelenik meg a törvénynek ez a része, mégis összefoghatja ezt a jogterületet.

Ami viszont abszolút pozitívum ebben a folyamatban, hogy a Csjt. olyan, alapos átvizsgálása történt meg, amilyenre nem tudok korábbi példát említeni, mert bár készült néhány novelláris jellegű és számos más módosítás, azonban ezekre az volt a jellemző, hogy ha az egész törvényt érintette is, rendszerint egy-egy alapkérdés szempontjából, pl. a házastársak vagyoni viszonyai, vagy az 1995. évi XXXI. tv., a gyermekek jogainak érvényesülése vonatkozásából pásztázta végig azt. Most viszont minden részét, gyakorlati és elméleti szempontból egyaránt átvizsgálta a Bizottság, figyelemmel arra is, hogy a kapcsolódó szabályozáshoz viszonyítva milyen ellentmondások vannak.

Mondhatni, így áttekintve az egészet van mit javítani a családi jog szabályozásán és számos kiegészítés is szükségessé vált. A társadalmi, gazdasági rend átalakulása is számos tekintetben más megoldást kíván. Az új szabályozásra akkor is szükség volna, ha nem egy magánjogi kódex megalkotásáról lenne szó. A magam részéről szívesebben is nevezném Magánjogi Kódexnek a készülő törvényt. Úgy gondolom, így előítélet-mentesebb volna a tény, hogy a profi üzleti élet szabályai is benne lesznek, sőt ez fogja uralni a törvényt terjedelmileg és elvi hatásait illetően is, amelyek remélem mégis csak távol állnak a családi élet belső viszonyaitól bármennyire nemcsak egyszerűen piactudományt, hanem szociális piactudományt kíván szabályozni a leendő kódex. Ez esetben is lenne annyi alapja a monolitikus megoldásnak, hogy nem a közjogi szféra területének jogviszonyait szabályozza a kódex, noha a hagyományos polgári jog területére is alaposan benyomultak a közigazgatási szabályok, I. fogyasztóvédelem.

Pozitívumnak merem remélni azt a pusztán tény is, hogy egy kódex jellegű szabályozást nem lehet úgy módosítani, ahogyan egyetlen, viszonylag egynemű társadalmi viszonyrendszer sokaságát

szabályozó alapvető törvényt sem lehetne. Jelenleg ugyanis az a helyzet, hogy különböző bár nagyon fontos, de mégis csak részterületet szabályozó törvények módosítják az alapul-fekvőt úgy, hogy még a cím sem kelti a módosítás gyanúját. Vannak az elmésen „saláta” törvénynek nevezett törvények, amelyekben szinte minden van, ami éppen az adott időszakban szabályozást kívánt.

Az 1987. évi XI. tv. a jogalkotásról hatályban van (1990-óta 10 módosítást ért meg eddig). Ez a törvény csak általánosságban fogalmazza meg, hogy az azonos társadalmi viszonyokat lehetőleg egy törvényben kell szabályozni és nem egyértelmű, hogy a módosítások vonatkozásában hogyan kell eljárni.

Ami a családjogi könyv kódexen belüli elhelyezését illeti, a tervek szerint ez lenne a II. kötet, mivel a személyi joggal lát szoros kapcsolatot a Kodifikációs Főbizottság. A magyar jogtörténetben van példa erre a megoldásra, is l. a Szladits Károly szerkesztésében megjelent Magyar Magánjog c. mű kötetének számozását, de van példa arra is, hogy ez a rész IV. kötetként, az öröklési joggal foglalkozó rész elé került, mint a Fodor Ármin szerkesztésében készült Magyar Magánjog c. másik műben. Ennek a megoldásnak is megvan az elfogadható indoka, hiszen a törvényes öröklés házassági és rokoni kapcsolatokon alapul. Ez esetben a családi jog mintegy előre vetítette az öröklési jogviszony lehetséges alanyait. Külföldi vonatkozásban is azt tapasztalhatjuk, hogy mindkét megoldás megtalálható.

A Ptk. Személyekről szóló része a természetes személyekkel mint jogalanyokkal foglalkozik. E tekintetben a cselekvőképességet érintő gondnokság szabályai azok, amelyek a gyámság szabályaihoz közel állnak. Egyebekben alig van jelentősége annak, hogy egy jogalany házasságban él-e vagy sem, talán csak a közös vagyonnal való rendelkezés körében. A jelenlegi szabályok szerint gyakorlatilag még itt sem. Egyebekben pedig a személyekről szóló rész szabályai túlnyomórészt a jogi személyekkel foglalkoznak. Véleményem szerint közelebb áll az egész problémakör az öröklési joghoz, ha már a kódexen belüli helyét keressük, mert itt elsősorban a családtagok közötti jogutódlásról van szó.

II

A Konceptió öt témát emel ki a családi jogot szabályozó könyv vonatkozásában mint amelyekre különös figyelmet kell fordítani. Ezek a következők:

1. Alapelvek
2. Házassági vagyongjog
3. Élettársak kapcsolatai
4. Szülő-gyermek kapcsolat
5. Örökbefogadás

Valóban ezek a területek rendkívül fontosak de az ún. Tematikai rész sokkal több reményre jogosít. A szövegezésnél mindazt figyelembe kell venni, amit ott olvashatunk és figyelembe is fogják venni, mert csak akkor volt igazán értelme az Albizottság munkájának. Minden reményünk megvan arra, hogy a családi jog is korszerű, kellően részletezett szabályozást kapjon. Természetesen a gyakorlat fogja majd megmutatni, hogy ez mennyire sikerült.

Nézzük most a kiemelt témákat.

1. Alapelvek:

Az ún. Alkotmányos alapelvek megisméltését fölöslegesnek tekinti a Konceptió. Ezáltal közelebb kívánja hozni az alkotmányhoz magát a törvényalkotást, mert a részletek kidolgozásánál is az Alkotmányban kifejeződő értékekre kell tekintettel lenni. Elismeri a Konceptió, hogy ki kell emelni a gyermek védelmének elvét a családjogi könyv elején, bár ez is alkotmányos alapelv. Ennél az alapelvnél fokozottan kell vizsgálni, hogy az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, Gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989. nov. 20-án kelt egyezményben foglaltaknak mennyiben felel meg a szabályozás. Az Egyezmény a gyermek mindenek felett álló érdekét tekinti alapelvnek. Ez többet jelent véleményem szerint, mint ami nálunk eddig megfogalmazódott az Alkotmányban. Alaptörvényünk 67.§ kimondja ugyan, hogy a gyermeknek joga van családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre, gondoskodásra, amely megfelelő testi, szellemi, erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A 16., 17. § és a 66.§ /3/ bek. is védi az ifjúság érdekeit, ezek a szakaszok egy-

egy konkrét vonatkozást is érintenek, (szociális ellátás, munkavégzés területén megillető védelem), értelmezésem szerint ezek mégsem fejezik ki a gyermekek érdekeinek teljes előtérbe helyezését.

Foglalkozni kell még szerintem a törvénynek ebben a részében a méltányosság elvével is ami sokkal inkább jellemző erre a jogterületre, mint a piaci viszonyokra. Azonban úgy gondolom, a fogyasztóvédelem miatt jelentősebb szerepe lesz a kötelmi jogban, is mint eddig.

2. A házassági vagyoni jog szabályai:

Ezek „Gyökeres átalakításra szorulnak” mondja a Konceptió. A Tematika részletezi mire is gondol. Az Albizottság szerint, jelenleg két sarokpontja van a szabályozásnak:

- a) törvényes házassági vagyoni jogi rendszer
- b) házassági vagyoni jogi szerződés az 1986. évi IV. tv-nyel történt módosítás hatálybalépése óta.

E törvény indokolása utal arra, hogy 1952 és '86 között már történt olyan gazdasági-társadalmi átalakulás, (l. az 1968-os gazdasági reform hatását), ami miatt nem elegendő a Csjt. eredeti megoldása. A különböző vállalkozások lehetővé tétele jelentős vagyoneltolódást eredményezett, ugyanakkor a közvélemény szemében igazságtalan eredményekre is vezetett. (Mindkét fél vagyonának kockáztatása pl. noha csak az egyik volt vállalkozó.)

Mára világossá vált, hogy a szerződésnek az a szabályozása mi szerint a házastársak eltérhetnek a tv. szabályaitól – és többet nem mond – szintén nem elégséges. Az átalakításnak szolgálnia kell:

- a családvédelmet, a gyermekek érdekeit,
- az üzleti tevékenységet folytató félnek szélesebb körű döntési jogot kell adni,
- figyelemmel kell lenni a forgalmi biztonságra, a hitelezők védelmére,
- ugyanakkor a házastársak egyenjogúságára, közös akaratukra a háztartásban, gyermeknevelésben kifejtett tevékenységre.

Szerte Európában megtalálható az az igény, hogy a házastársi együttélés alatt bekövetkező vagyonszaporulatból mindkét felet részesítsék. A másik jelenség, amely nálunk is kívánalomként jelentkezik és megvalósítandó, hogy a mindennapi életvitelt szolgáló vagyont, ideértve a közösen lakott lakást is, különítse el a törvény a foglalkozás gyakorlásához, üzleti életben való részvételhez szükséges vagyontól. Különösen a rendelkezési jog tekintetében igényelnek más-más szabályozást.

A Tematika az élet követelményeihez való rugalmasabb alkalmazkodás érdekében a következőt javasolja:

Törvényes házassági vagyonjognak megmaradna a jelenlegi.

Választható másik megoldás lenne a Csjt.-t közvetlenül megelőző időben érvényesült ún. közszerzeményi rendszerhez hasonló, ugyancsak részletesen szabályozott vagyonjog.

Lehetőség lenne a teljes vagyon elkülönítésre vonatkozó szerződés kötésére, de ekkor is lehetne közös vagyonuk.

Végül köthetnének olyan vagyonjogi szerződést, amely az első és a második változatot kiegészíti azzal, hogy valamilyen vagyonrészre vonatkozólag másként állapodnának meg, mint ahogyan azt a tv. szabályozza.

A 2.,3.,4. megoldásnál szabályozni kell a közös életvitel céljait szolgáló lakás helyzetét úgy, hogy az közös kezelés és rendelkezés alatt állhasson. A háztartás és gyermeknevelés céljait szolgáló kiadásokhoz mindkét fél járuljon hozzá.

Szerződés szükséges a kétféle, szabályozott vagyonjogi rendszer közötti választáshoz, avagy a teljes vagyonekülönítés kikötéséhez ill. az egyes vagyonrészek tekintetében kötött megállapodáshoz. A házassági vagyonjogi szerződés érvényességéhez speciális alaki feltételt tart szükségesnek a Konceptió – mégpedig közokiratba foglalást.

Ezzel megoldható volna egy hiteles nyilvántartás is hitelezővédelem céljából.

Ezek a szerződések halálesetére szóló közös rendelkezést is tartalmazhatnának, mivel az öröklési joggal foglalkozó Bizottság javasolja a házastársak számára a közös végrendelet alkotásának

lehetőségét. Ezeknél a szerződéseknél ki kell dolgozni a szerződési szabadság korlátait, valamint meg kell nézni, hogy a szerződések általános szabályai hogyan érvényesülhetnek, mivel merőben más a célja a házassági vagyoni jogi szerződésnek mint a piaci jellegűnek.

A bírói gyakorlat erősen igényelné a házassági vagyoni jog és a gazdasági, társasági jog érintkezési területének szabályozását is.

3. Élettársak:

E vonatkozásban a tartás, a lakáshasználat, valamint a vagyoni jog vonatkozásában kívánja szabályozni a Konceptió ezt a jogviszonyt, és pedig a *Családjog* c. könyvben. Ez az elgondolás merőben új. Eddig a Csjt. nem foglalkozott az élettársak kapcsolatával, noha a szülői jogokat és kötelezettségeket teljesen azonosan szabályozta a házastársaktól született gyermekekével. Igen helyesen nem tett különbséget a szülők között aszerint, hogy gyermekük házasságból született vagy élettársi, illetve egyéb kapcsolatból. Ilyen megfogalmazás a gyermekek megkülönböztetését is jelentette volna, még akkor is, ha a jogi szabályozás tartalmilag azonos lett volna.

Nem javasolja az élettársi kapcsolatok regisztrálását a Konceptió szintén helyesen. Hiszen ez már rendkívül közel hozná ezt a kapcsolatot a házasság intézményéhez, ami több okból nem kívánatos. Csak kettőt említenék: maguk a felek is egy szabályozástól mentesebb formát kívánnak maguknak, lehet, hogy házastársuktól hosszabb ideje véglegesen külön élnek de valami akadálya van a bontóper lefolytatásának.

A regisztrálástól függetlenül azonban indokolt bizonyos helyzetben védelmet nyújtani az élettársnak. Ilyen lehet egy tényleges, folyamatos, hosszabb ideig fennálló együttélés. Ezekre vonatkozik az említett elgondolás.

4. Szülő-gyermek kapcsolat:

Az apai jogállás többféle pontosítást, kiegészítést igényel. Itt nem koncepcionális változtatásról van szó, hanem kiegészítésről és igazságosabb vagy életszerűbb megoldásokról. Ilyennek érzem azt az elgondolást, amely szerint a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat mindkét változata megtámadható lenne akarati hiba címén különösen megtévesztés esetén.

Új megoldás lenne, hogy az anya is indíthatson pert apaság megállapítása iránt és lehessen a gyermek törvényes képviselője ebben a perben. Továbbá mind az anya, mind a gyermek kaphasson a pervitelhez is gyámhivatali segítséget.

5. Örökbefogadás:

Mondhatjuk, hogy a legtöbbször módosult az utóbbi évtizedben.

Itt a legfontosabb kívánalom az, hogy a gyermek, a vérszerinti szülők és az örökbefogadó(k) alanyi jogait is érintő szabályok törvényi szabályozást kapjanak, és ne rendeletekben találjuk meg azokat.

Változatlanul csak kiskorú örökbefogadását támogatja a Tematika is, noha a szakirodalomban találkozunk olyan nézettel is amely elképzelhetőnek tartaná nagykorúak örökbefogadását is. A többség véleménye szerint ennek a jogintézménynek a célja olymértékben átalakult, amely mellett már nem indokolt nagykorúak esetében lehetővé tenni.

Hangsúlyozottabban kívánja védeni a törvény a vérszerinti szülőt is, amennyiben főszabállyá tenné, hogy örökbefogadásra csak a vérszerinti szülő kérelmére de legalább hozzájárulásával kerüljön sor, és csak kivételesen, a törvényben meghatározott helyzetben e nélkül.

Rokon vagy a házastárs gyermekének (mostoha-gyermek) ill. más által már legalább egy éve nevelt gyermeknek az örökbefogadását – helyesen – könnyíteni kívánja a Bizottság. Főleg az alkalmassági vizsgálatok, a tanfolyam mindenre tekintet nélküli csoportos változata vonatkozásában stb. Részben ma is így van, de lehet még javítani a szabályozáson. Mindezek mellett el kell még gondolkodni azon is, hogy ha egyedülálló anya mond le a gyerekekről, az apa keresésére nézve milyen szabályok érvényesüljenek, vagy az örökbefogadáshoz adott hozzájáruló nyilatkozatot miért csak az ún. inkognitó örökbefogadásnál lehet visszavonni. Amennyire indokolt szigorítani a szülő hozzájárulása nélkül történő örökbefogadás szabályait legalább annyira indokolt lenne az ismeretlen szülők gyermekeire nézve – bizonyos türelmi idő után – megengedni a hozzájárulás nélküli örökbefogadást.

Ennyiben kívántam részben véleményemet elmondani, részben

kiemelni néhány fontos javaslatot a Családjog c. könyv megalkotásával kapcsolatban. Jelezném még, hogy a Konceptió is és a Tematika is lényegesen többről szól, mint ami az előadás kereteibe belefért.

Köszönöm a figyelmet!